



## Durkheim Sosyolojisinde Ahlâkın Doğası ve Toplumsal İzdüşümleri Üzerine Bir Çözümleme

Yunus Polat

 <https://orcid.org/0000-0003-4152-1550> |  yunus.ynspolat@gmail.com

Doktora Öğrencisi, İnönü Üniversitesi, Malatya, Türkiye

### Öz

Sosyoloji geleneğinin öncü temsilcilerinden Durkheim, meslek hayatı boyunca din ve ahlak konularını çalışmalarının merkezine oturtmuş birisidir. Öyle ki Durkheim sosyolojisine ahlak sosyolojisi demek yanlış olmaz. Durkheim'in ahlak konusuna olan yoğun ilgisini, amacını ve çıkarımlarını irdelemek, onun ahlak anlayışını ve sosyolojisiyle ilişkisini anlamak bakımından önemlidir. Bu çalışma da ilgiye kayıtsız kalmamış, onun ahlak anlayışının teorik ve pratik boyutlarını çözümlemeyi konu edinmiştir. Durkheim, din konusuna eğilmeden edememiştir. Çünkü toplumsal düzenlemeler alanında önemli yeri olan ve Durkheim sosyolojisinin kilit kavramlarından olan ahlak, dinin referansına büyük oranda bağlı kalıp dine paralel konumlanmaktadır. Onun sosyolojisini anlamak, ahlak konusuna verdiği değeri anlamaksızın mümkün görünmemektedir. Durkheim, ahlak gibi soyut bir konuyu modern bir disiplin olan sosyolojinin konusu yapmış ve incelemiştir. Kant'ın teolojik mütalalardan arındırılmış rasyonel ahlakından etkilenmiş; diğer yandan Aristo'nun eyleme dayanan pratik bilim dediği 'etik'ini benimsemiştir. Çalışmanın önemi; buradan hareketle Durkheim'in ahlak meselesini teorik ve pratik olarak koyduğu yer, değerlendirme biçimi, ahlakın toplumsal yansımaları, din ve toplumla ilişkisi temelinde irdelemesidir. Durkheim'in din sosyolojisine en karakteristik katkısı; dini, kolektif bilince etkisi ve ahlakla ilintisi üzerinden en önemli sosyal olgu kabul etmesi ve toplumu da sosyal olguların temeli saymasıdır. Ona göre sosyal olgular içerisinde ahlak, sosyal bir gerçekliktir ve bu gerçeklik, soyut kuram ve düşüncelerin değil; eyleme geçiren ahlakın gerçekliğidir. Bu çalışma, Durkheim sosyolojisinde ahlakın nelliğini, gerekliliğini, kaynağını, sürekliliğini, gerçekliğini, geçerliliğini ve toplumsal tezahürlerini incelemeyi amaçlamıştır. Ayrıca bu incelemenin sonucunda da onun sosyolojisine ve ahlak anlayışına dair değerlendirmeler ve çözümlemelerde bulunmayı amaçlamıştır. Durkheim'in ahlak içerikli kitapları başta olmak üzere ulaşılabilen Türkçe ve İngilizce tüm kitapları incelenmiştir. Çalışma, karşılaştırmalı bir usul çerçevesinde, kavramlar ve olgular arasındaki nedensellik ve sebep-sonuç ilişkisi gözetilerek ortaya konmuştur. Pozitivist anlayışın sosyolojideki öncülerinden olan Durkheim, rasyonel ve seküler bir ahlakın oluşturulmasından yanadır. Ahlakı dinin egemenliğinden kurtarmak için çalışmış, ona özgürlüğünü vermek ve onu kendi çağına uyarlamak için sosyoloji 'bilimi'nin aracı yapmıştır. Soyut, öznel, metafizik yönleri bulunan bir olguyu; somut, nesnel, rasyonel bir zeminde bilimin nesnesi haline getirmiştir. Adına ahlak bilimi diyecek kadar önemsedığı sosyolojiyi, ahlaki kuralları tespit etmek ve göreve koşmak için kullanmıştır. O, toplumsal dayanışmayı ve bütünleşmeyi son derece önemseyen muhafazakâr bir ahlakçıdır. 'Toplum'un müminlerini 'Tanrı'nın müminlerine tercih etmiştir. Topluma yüklediği aşırı önem ve değer sosyolojizm sayılır. Durkheimci

ahlak, tüm yurttaşlara öğretilmesi gereken ideal bir seküler ahlaktır ve onun, ‘toplum’ adını verdiği ‘din’in kuralları olarak ikame edilmiştir. Durkheim, birey ve ahlak, toplum ve ahlak, din ve ahlak ilişkisini ve bu ilişkilerdeki organik bağı; rasyonel, akılcı, laik anlayış lehine yerinden oynatmaya girişmiştir.



### Anahtar Kelimeler

Sosyoloji, Din Sosyolojisi, Durkheim, Toplum, Ahlak, Din, Otorite, Kolektif Bilinç.

<b>Etik Beyan</b>	Bu çalışma, Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu’nda sunulan “Durkheim Sosyolojisinde Ahlâkın Doğası ve Toplumsal İzdüşümleri Üzerine Bir Çözümleme” adlı tebliğin özetidir.
<b>Türü</b>	Bildiri Özeti
<b>Geliş Tarihi</b>	26.07.2023
<b>Kabul Tarihi</b>	07.08.2023
<b>Yayın Tarihi</b>	10.08.2023
<b>Kategori</b>	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dini Araştırmalar, İlahiyat, Sosyal ve Davranış Bilimleri, Sosyoloji ve Sosyal Bilimler
<b>Araştırma Alanı</b>	Din Sosyolojisi
<b>Sempozyum</b>	:
<b>Adı</b>	3. Türkiye Sosyal Bilimler Sempzyumu
<b>Web</b>	<a href="https://sempozyum.okuokut.org/tsbs/article/view/524">https://sempozyum.okuokut.org/tsbs/article/view/524</a>
<b>Yer ve Tarih</b>	Çevrim İçi - 26-31 Ağustos 2023
<b>Sponsor</b>	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
<b>Bildiri Oturum Bilgisi</b>	10. Oturum - 28 Ağustos 2023 Pazartesi 11:00 - 12:10
<b>Telif Hakkı</b>	© 2023 Yunus Polat. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
<b>Lisans</b>	
<b>Yayımcı</b>	Oku Okut Yayınları
<b>Kaynak Gösterimi</b>	Polat, Yunus. “Durkheim Sosyolojisinde Ahlâkın Doğası ve Toplumsal İzdüşümleri Üzerine Bir Çözümleme”. <i>TSBS Bildiriler Dergisi</i> 3 (2023), 46-49. <a href="https://doi.org/10.55709/TSBSBildirilerDergisi.524">https://doi.org/10.55709/TSBSBildirilerDergisi.524</a>

## An Analysis on the Nature of Morality and Its Social Projections in Durkheim's Sociology

Yunus Polat

 <https://orcid.org/0000-0003-4152-1550> |  [yunus.ynspolat@gmail.com](mailto:yunus.ynspolat@gmail.com)

Ph.D. Student, İnönü University, Malatya, Türkiye


### Abstract

Durkheim, one of the pioneering representatives of the sociological tradition, placed religion and morality at the center of his studies throughout his professional life. Therefore, it would not be wrong to call Durkheim's sociology the sociology of morality. It is important to examine Durkheim's intense interest in morality, his purpose, and implications in order to understand his understanding of morality and his relationship with sociology. Also, this study has not remained indifferent to this interest, and has made it the subject of analyzing the theoretical and practical dimensions of his understanding of morality. Durkheim could not control but focus on the issue of religion. Because morality, which has an important place in the field of social regulations and is one of the key concepts of Durkheim's sociology, largely depends on the reference of religion and is positioned parallel to religion. To understanding Durkheim's sociology does not seem possible without understanding the value he gives to subject of the morality. Durkheim examined an abstract issue such as morality and made it the subject of sociology, which is a modern discipline. On the one hand, Durkheim was influenced by Kant's rational morality, which was free from theological considerations, and on the other hand, he adopted Aristotle's 'ethics', which he called a practical science based on action. The importance of this the study is that Durkheim's theoretical and practical evaluation of the issue of morality is analyzed on the basis of the social reflections of morality and its relationship with religion and society. Durkheim's most characteristic contribution to the sociology of religion is his acceptance of religion as the most important social phenomenon in terms of its effect on collective consciousness and its relation to morality, and his view of society as the basis of social phenomena. According to him, among social phenomena, morality is a social reality, and this reality is not the reality of abstract theories and ideas, but the reality of morality in action. This study aims to analyze the nature of morality in Durkheim's sociology, its necessity, source, continuity, reality, validity, and social manifestations. Moreover, it is aimed to make evaluations and analysis about his sociology and moral understanding as a result of this examination. Within the scope of this study, all of Durkheim's books on morality, which are the accessible in Turkish and English books, especially were examined. The study is presented within the framework of a comparative method by considering the causality and cause-effect relationship between concepts and phenomena. Durkheim, one of the pioneers of the positivist understanding in sociology, is in favor of a rational and secular morality. He struggled to free morality from the dominance of religion and made it the tool of sociology to give it freedom and adapt it to its own age. He turned a phenomenon with abstract, subjective metaphysical aspects into an object of science on a concrete

objective rational ground. He used sociology, which he cared enough to call the science of morality, to identify and enforce moral rules. He is a conservative moralist who attaches great importance to social solidarity and integration. He prefers the believers of society to the believers of God. The extreme importance and value he attributed to society is considered sociologism. Durkheimian morality is an ideal secular morality that should be taught to all citizens and substituted as the rules of 'religion', which he calls 'society'. Durkheim attempted to dislocate the relationship between the individual and morality, society and morality, religion and morality, and the organic link in these relationships in rational and secular understanding.

### Keywords

Sociology, Sociology of Religion, Durkheim, Society, Morality, Religion, Authority, Collective Consciousness.

<b>Ethical Statement</b>	This paper is a summary of the study titled “An Analysis on the Nature of Morality and Its Social Projections in Durkheim's Sociology” presented at the Turkish Symposium of Social Science.
<b>Type</b>	Conference Proceeding
<b>Received</b>	2023-07-26
<b>Accepted</b>	2023-08-07
<b>Published</b>	2023-08-10
<b>Category</b>	Art & Humanities, Religion & Theology, Social and Behaviour Sciences, Sociology & Social Sciences
<b>Research Area</b>	Religious Studies, Sociology of Religion
<b>Conference</b>	:
<b>Title</b>	3rd Turkish Symposium of Social Sciences
<b>Web</b>	<a href="https://sempozyum.okuokut.org/tsbs/article/view/524">https://sempozyum.okuokut.org/tsbs/article/view/524</a>
<b>Location &amp; Date</b>	Online - 26-31 August 2023
<b>Sponsor</b>	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
<b>Proceeding Session</b>	Session 10 - August 28, 2023, Monday 11:00 - 12:10
<b>Copyright</b>	© 2023 Yunus Polat. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
<b>License</b>	
<b>Publisher</b>	Oku Okut Press
<b>Citation</b>	Polat, Yunus. “An Analysis on the Nature of Morality and Its Social Projections in Durkheim's Sociology”. <i>TSBS Proceedings Journal</i> 3 (2023), 46-49. <a href="https://doi.org/10.55709/TSBSBildirilerDergisi.524">https://doi.org/10.55709/TSBSBildirilerDergisi.524</a>